

УДК 378.1

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-4.29>**В. А. Триндюк**кандидат педагогічних наук, викладач
Луцького педагогічного коледжу**С. І. Лобанова**кандидат педагогічних наук, викладач
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБРЕСУРСІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ У СТУДЕНТІВ

У статті розглянуто найбільші труднощі процесу аудіювання англійською мовою. Узагальнено етапи роботи над текстом для аудіювання й наведено зразки завдань перед прослуховуванням, під час прослуховування й після прослуховування матеріалу, завдань для набуття лексичних і граматичних навичок. Наведено приклади використання інтернет-ресурсів для розвитку аудіювання, що пов'язане з іншими видами мовленнєвої діяльності. Досліджено використання веборієнтованої методики у вивченні іноземної мови. Визначено роль та використання стратегій аудіювання, що істотно допомагає студентам у вивченні іноземної мови. Під час аналізу багатьох досліджень визначено фактори, які впливають на стратегію аудіювання. Наведено приклади, коли студент має можливість копіювати звукову інформацію з мережі, використовує автентичну інформацію для вдосконалення вмінь аудіювання. Необхідно лише мати на увазі, що практично будь-який текст для аудіювання має потребу в деякій обробці, адаптації шляхом його можливого скорочення. Охарактеризовано класифікацію стратегій навчання, аудіювання і застосування комп'ютерно-орієнтованих засобів у процесі вивчення іноземної мови. Визначено педагогічні умови навчання аудіювання студентів-філологів молодших курсів: актуалізація позитивної настанови, мотиваційної цілеспрямованості щодо обізнаності студентів-філологів молодших курсів із проблематикою аудіювання; збагачення змістового, організаційно-методичного забезпечення підготовки студентів-філологів молодших курсів; активізація творчої діяльності, діалогічного спілкування, інтерактивної взаємодії «викладач-студент-школа». Обґрунтовано письмову фіксацію суттєвої інформації та її роль у процесі сприйняття текстів на слух. Окреслено суттєві чинники підвищення ефективності використання вебресурсів для розвитку навичок аудіювання у студентів: врахування принципів особистісно-орієнтованого навчання, комунікативно-когнітивного та компетентнісного підходів до навчання іноземної мови; забезпечення наступності в системі «школа-заклад вищої освіти»; урахування психологічних характеристик юнацького віку й особливостей етапу навчання; включення письмової фіксації суттєвої інформації в процес навчання аудіювання.

Ключові слова: стратегія, методи, навички, комп'ютерно-орієнтоване вивчення іноземних мов, аудіювання, труднощі процесу аудіювання, інтернет-ресурси, вебресурси.

Постановка проблеми. Важливою умовою сьогодення для компетентнісної особистості виступають уміння ефективно використовувати в роботі інформаційно-комунікаційні технології, а також віртуальний простір Інтернету. Сьогодні мова як засіб спілкування перейшла на новий формат існування у віртуальному просторі. Зокрема, це можливість як для педагога, так і для студента використовувати сучасну живу іноземну мову в процесі навчання та створювати власний інформаційний віртуальний простір.

Тут важливим є звернутися до проблем, найменш вирішуваних із погляду модернізації процесу підготовки майбутніх учителів іноземної мови (ІМ). На нашу думку, до них можна віднести навчання аудіювання студентів молодших курсів мовних педагогічних вишів. Уміння розуміти іноземну мову на слух є важливим комунікативним, а також

навчальним і професійно-значущим умінням для студентів мовних педагогічних вишів, оскільки вчителю іноземних мов часто доводиться сприймати на слух інформацію на ІМ під час підготовки до занять, а також слухати висловлювання учнів, письмово фіксуючи істотні для їх оцінювання моменти.

Значення аудіювання, крім того, зростає у зв'язку з: переходом до інформаційного суспільства, в якому сприйняття та розуміння усного мовлення на слух є одним з основних способів отримання інформації під час перегляду новин, освітніх і розважальних телепередач іноземною мовою (зокрема, на комп'ютері в онлайн-режимі), художніх і документальних фільмів; відвідування зборів, конференцій, круглих столів; слухання радіо; а також, що, на нашу думку, дуже важливо, в процесі навчання (на семінарських заняттях, лекціях, під час перегляду освітніх відеоматеріалів та іншого);

інтеграцією України в міжнародний освітній простір і збільшенням можливості проходити стажування у вишах за кордоном і спілкуватися з носіями мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Заслужують на увагу наукові дослідження розвитку навичок і умінь таких учених, як: Н. Абрамовська, Е. Азімов, О. Алікіна, М. Андрєєва, В. Аракін, І. Бім, Н. Богачкін, В. Бозаджії, К. Бржозовська, А. Биков, О. Кубрякова, А. Леонтьєв, А. Майоров та інші.

Настільки невелика кількість робіт із навчання аудіювання, що вийшли за останнє десятиліття, не дає достатньої теоретичної бази для вдосконалення навчання цього виду мовленнєвої діяльності, для розроблення сучасних технологій навчання та створення посібників для навчання аудіювання, в яких ЗВО, на нашу думку, відчувають необхідність. Підручники, які використовуються як основні в більшості мовних педагогічних вишах на заняттях із практики усного та писемного мовлення, було розроблено досить давно, і вони не приділяють достатньої уваги навчанню цього виду мовленнєвої діяльності.

Аналіз стану викладання англійської мови, думка багатьох учених (Н. Абрамовська, Е. Азімов, О. Алікіна, М. Андрєєва, В. Аракін, І. Бім, Н. Богачкін, В. Бозаджії, К. Бржозовська, Биков А., О. Кубрякова, А. Леонтьєв, А. Майоров та інші) переконують, що студенти в недостатній мірі володіють аудіюванням. Не можна сказати, що викладачами та методистами досі не усвідомлюється важливість цього вміння, однак можна з достатнім ступенем впевненості стверджувати, що навчання саме цього виду мовленнєвої діяльності є слабкою ланкою в системі вищої мовної педагогічної освіти.

Мета статті. Головною метою роботи є визначення ролі та основних функцій використання вебресурсів для розвитку навичок аудіювання у студентів.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, в реальних умовах спілкування аудіювання часто супроводжується записом суттєвої інформації (тобто тієї інформації, яка важлива для розв'язання комунікативного завдання), а студенти практично не володіють таким видом письма, як фіксація суттєвої інформації, яка сприймається на слух. Тим часом він є вкрай важливим умінням для здійснення навчальної та професійної діяльності студентів ЗВО. Письмова фіксація, як особливий спосіб використання письма, дуже тісно пов'язана з аудіюванням і, на нашу думку, може бути використана як опора в процесі навчання цього виду мовленнєвої діяльності.

Окрім того, для майбутнього вчителя / викладача іноземної мови вміння письмово записувати окремі положення іншомовних висловлювань є важливим професійним умінням, не кажучи вже про те, що студентам педвишів доводиться слу-

хати лекції іноземною мовою й коротко письмово фіксувати найбільш значущу інформацію, а вони відчувають при цьому великі труднощі.

Розглядаючи проблему навчання аудіювання студентів-філологів молодших курсів, хочемо зазначити, що Інтернет з усіма своїми можливостями й ресурсами виступає засобом реалізації мети та завдань із цієї проблематики.

Наведемо декілька прикладів завдань, які ми можемо виконати за допомогою Інтернету: для створення проєкту, презентації самостійно шукати інформацію; вивчати поглиблено іноземну мову; самостійна підготовка до екзаменів; використовувати інтернет-матеріали, формувати й розвивати уміння читання, монологічного й діалогічного мовлення, навичок письма; поповнювати активний і пасивний словник; теоретичне та практичне застосування певних граматичних явищ [2].

Ураховуючи велику роль і серйозну зацікавленість студентів інформаційними технологіями, можна використовувати цю можливість як могутній інструмент розвитку пізнавальної та професійної мотивації на заняттях з іноземної мови (англійської). Спілкуючись у природному мовному середовищі, наданому мережею Інтернет, студенти опиняються у справжніх життєвих ситуаціях. Задіяні у розв'язанні важливих проблем, студенти навчаються спонтанно реагувати на них, що стимулює створення оригінальних висловів, а не шаблонне використання мовних формул.

Щоб сформулювати повне уявлення про особливості застосування сервісів Інтернету в процесі навчання англійської мови, розглянемо найпоширеніші та найдоступніші серед них. На нашу думку, вони в цікавій і нестандартній формі дають змогу поглибити й удосконалити мовну, мовленнєву та соціокультурну компетенції, а також контролювати себе та свій освітній прогрес.

Наразі в мережі Інтернет є багато сайтів, які можна інтегрувати у навчальний процес. Це породжує проблему пошуку потрібного сайту, бо навіть за наявності таких розвинених пошукових систем, як Google (<http://www.google.com>), Yahoo (<http://www.yahoo.com>), Yandex (<http://www.yandex.ru>) тощо, результати пошуку можуть вивести сотні або навіть тисячі посилань на сайти різного характеру [1, с. 25].

Логіка дослідження потребує передусім конкретизації поняття – «сайт».

Зокрема, джерела Інтернету інтерпретують сайт або вебсайт (з англ. site – місцезнаходження, місце) як сукупність електронних документів і файлів у мережі, поєднаних одним доменним ім'ям або IP-адресою. Інакше кажучи, сайт – це місце в мережі Інтернет, яке відводиться користувачеві цієї мережі для розміщення там інформації: тексту, аудіо- та відеофайлів, зображень, посилань на інші сайти тощо.

Синонімами «сайту» стало поняття і «інтернет-сайт», і «вебсайт». Найчастіше інтернет-сайту відповідає одне так зване доменне ім'я, саме за доменним іменем сайт можна знайти у Всесвітній павутині. Прикладами доменних імен можуть бути такі: .ua, com.ua, ukr.net, gmail.com.

Серед розглянутих нами сайтів окремо слід виділити групи сайтів, які доцільно використовувати для самостійної роботи студентів, а також для підготовки викладача до занять: Interpals (<https://www.interpals.net>), Englishbaby (<http://englishbaby.com/>), Lang-8 (<http://lang-8.com/>), Livemocha (<http://livemocha.com/>), My language exchange (<http://mylanguageexchange.com/>), Italki (<https://www.italki.com/home>); Twominute English, Anglo-Link Dailydication, EnglishLessons4U, English with Jennifer, Rachel's English, EnglishClass101, BBC Learning English, Learn English with Steve Ford, Learn English with Let's Talk; OpenCulture (<http://www.openculture.com/freeaudiobooks>), Kids Learn Out Loud (<http://kids.learnoutloud.com/Kids-Free-Stuff>), Lit2Go (<http://etc.usf.edu/lit2go/>), OpenLibrary (<https://openlibrary.org/>), Books should be free (<http://www.loyalbooks.com/>) та інші.

Окремим блоком слід виділити сайти, що містять матеріали, направлення на формування компетентностей (ESLvideo (<http://www.eslvideo.com>), YouTube (<http://www.youtube.com>), Blabberize (<http://blabberize.com>), Voice of America (<http://www.voanews.com>), Learn English with British Council (<http://www.learnenglish.britishcouncil.org>) та інші) у чотирьох видах мовленнєвої діяльності. Такі сайти доцільно використовувати викладачам саме під час проведення занять з англійської мови, адже вони спрямовані на формування компетентностей в аудіюванні, читанні, говорінні та письмі.

Узагальнення вищезазначеного дає змогу стверджувати, що інтегрування в освітній процес ресурсів мережі Інтернет дають змогу вдосконалити та осучаснити заняття та дидактичні завдання з англійської мови.

Розглядаючи особливості аудіювання як виду мовленнєвої діяльності, хочемо зазначити, що аудіювання – дуже складний вид мовленнєвої діяльності і, відповідно, містить у собі деякі труднощі, які пов'язані з умовами сприйняття: однократність і короткочасність пред'явлення інформації, що вимагають від слухача швидкої реакції під час сприйняття звучного тексту; ми не в змозі що-небудь змінити, не можемо пристосувати мовця говорити під свій рівень розуміння (у кожної людини свій стиль, іноді він занадто науковий, а іноді надто емоційний, насичений ідіомами й образними виразами); темп, що задається мовцем. Середній темп англійської мови – 250 складів на хвилину [3, с. 5]. При цьому педагог вибирає відповідну структуру роботи з аудіотексту та, орієнтуючись на мовний досвід студента, коригує його. Зокрема, викладач, орієнтуючись на ці труднощі, вибудовує

навчальне аудіювання з наближенням до реального спілкування [4].

Для того, щоб сформувані рецептивні адитивні навички, потрібно використовувати вправи: підготовчі (подолання окремих труднощів аудіювання і на формування його механізмів [6]) та мовні (забезпечує практику аудіювання на основі комплексного подолання адитивних труднощів [7]): прослухайте кілька пропозицій і підніміть руку, коли почуєте питальне речення; прослухайте кілька дієслів і назвіть ті, які вжиті в простому минулому часі; дайте назву прослуханому тексту; розбийте аудіотекст на смислові частини та інші.

У тому разі, коли студент має можливість копіювати звукову інформацію з мережі, можна використовувати автентичну інформацію для вдосконалення вмінь аудіювання. Необхідно лише мати на увазі, що практично будь-який текст для аудіювання має потребу в деякій обробці, адаптації шляхом його можливого скорочення. Крім того, текст може містити деяку кількість незнайомих для цієї групи студентів слів, які важко зрозуміти навіть із контексту. Ці слова краще заздалегідь виписати і, якщо вони значущі для подальшої роботи, об'єднати їх у словосполучення та записати на магнітофон у вигляді двотактної паузи для вправи, щоб студенти змогли звикнути до їх звучання, впізнавати на слух і читати. Подальша робота організується звичайним чином за задумом викладача. Важливо залучати для дискусій на занятті живі висловлювання носіїв мови, отримані з різних ресурсів Інтернету [5].

Однак необхідно зауважити, що для організації усного спілкування необхідно враховувати такі нюанси: чи є в комп'ютера звукова плата, звукові колонки; чи є в комп'ютера відеокамера для проведення відеоконференцій із партнерами.

Що стосується звукової плати, то переважна більшість сучасних комп'ютерів мають її у своїй конфігурації або можуть мати за бажанням користувача. Це зараз не проблема, і вартість звукової плати не висока. Що ж стосується відеокарти або відеотелефонів, що з'явилися останнім часом, то вони під'єднуються до комп'ютера. Тому теоретично (тобто технічно) завдання організації усного спілкування з носіями мови може бути здійснено. Практично ж для більшості користувачів така послуга мережі є поки недоступною [1, с. 96].

Розглянемо використання TED для аудіювання іноземних текстів. Сам ресурс TED talks допомагає вчителю розширити і збагатити лексичний запас студентів, сформувані адитивні навички на високому рівні й урізноманітнити методику вивчення іноземної мови, використовуючи інформаційні технології та Інтернет. Можливо переглянути онлайн чи завантажити відео з різних тем, опрацювати його контент (лексика, граматики) та просто прослухати чудові ідеї. Сайт вирізняється дуже змістовним підходом до тренування навички слухання. Усі тексти розділені за рівнями складності: «Easy», «Medium», «Difficult».

Таблиця 1

Популярні лекції (промови)

<p>The thrilling potential of SixthSense technology At TEDIndia, Pranav Mistry demos several tools that help the physical world interact with the world of data — including a deep look at his SixthSense device and a new, paradigm-shifting paper "laptop." In an onstage Q&A, Mistry says he'll open-source the software behind SixthSense, to open its possibilities to all</p> <p>Ken Robinson Do schools kill creativity? Sir Ken Robinson makes an entertaining and profoundly moving case for creating an education system that nurtures (rather than undermines) creativity</p>	<p>Amy Cuddy Your body language shapes who you are Body language affects how others see us, but it may also change how we see ourselves. Social psychologist Amy Cuddy shows how "power posing" — standing in a posture of confidence, even when we don't feel confident — can affect testosterone and cortisol levels in the brain, and might even have an impact on our chances for success.</p>
<p>Amy Cuddy Your body language shapes who you are Body language affects how others see us, but it may also change how we see ourselves. Social psychologist Amy Cuddy shows how "power posing" — standing in a posture of confidence, even when we don't feel confident — can affect testosterone and cortisol levels in the brain, and might even have an impact on our chances for success.</p>	<p>Brené Brown The power of vulnerability Brené Brown studies human connection — our ability to empathize, belong, love. In a poignant, funny talk, she shares a deep insight from her research, one that sent her on a personal quest to know herself as well as to understand humanity. A talk to share</p>
<p>Simon Sinek How great leaders inspire action Simon Sinek has a simple but powerful model for inspirational leadership all starting with a golden circle and the question "Why?" His examples include Apple, Martin Luther King, and the Wright brothers ... (Filmed at TEDxPugetSound.)</p>	<p>Jill Bolte Taylor My stroke of insight Jill Bolte Taylor got a research opportunity few brain scientists would wish for: She had a massive stroke, and watched as her brain functions — motion, speech, self-awareness — shut down one by one. An astonishing story.</p>

У кожного мініуроку чітка структура: підготовча робота перед слуханням, безпосереднє прослуховування тексту з можливістю читати його, а потім тестові завдання до нього. Крім того, гарно тренуються граматику та лексику. Варто витратити трохи часу, щоб розібратися зі сайтом і дійсно якісно тренувати Listening.

Усі вищезгадані промови покликані поширювати провідні ідеї з усіх імовірних сфер життя. Їх перегляд дасть змогу не тільки покращити свій лексичний

запас, але й удосконалити всі аспекти іншомовної мовленнєвої компетенції, а також імплементувати TED talks у життя та пристосувати для вдосконалення комунікативної компетенції в цілому.

Висновки і пропозиції. Отже, у роботі встановлено роль використання веборієнтованої методики для набуття навичок аудіювання іноземної мови. Фактори, що впливають на вибір стратегії аудіювання, включають мотивацію студентів, стилі навчання, невпевненість під час аудіювання,

володіння аудіюванням, стать. Веборієнтована методика вивчення іноземних мов значно покращує якість навчання та контроль знань студентів. У майбутньому планується розроблення й упродовження нових методів із застосуванням сучасних технологій для вивчення іноземної мови.

Список використаної літератури:

1. Абрамовская Н.Ю. Выявление трудностей при обучении аудированию, обусловленных стилевой принадлежностью звучащих текстов, (на материале английского языка для младших курсов языкового вуза) : дисс. . канд. пед. наук. Москва, 2000. 166 с.
2. Андреева М.П. Навчання старшокласників читання та обговорення прочитаного з метою розвитку ціннісних орієнтацій : автореф. дис. канд. пед. наук. Москва, 2006. 24 с.
3. Бім І.Л. Особистісно-орієнтований підхід – основна стратегія відновлення школи. *Іноземні мови в школі*. 2002. № 2. С. 11–15.
4. Бим И.Л. Профильное обучение иностранным языкам на старшей ступени общеобразовательной школы. Москва : Просвещение, 2007. 168 с.
5. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. Москва, 2005. 336 с.
6. Леонтьев А.А. Язык и речевая деятельность в общей и педагогической психологии. Москва : Изд-во Московского психолого-социального института, 2003. 536 с.
7. Майоров А.Н. Теория и практика создания тестов для системы образования. Москва : Высшая школа, Интеллект-Центр, 2002. 295 с.

Trindyuk V., Lobanova S. The use of web resources for the development auditing skills at students

The article considers the greatest difficulties in the process of listening in English. The stages of work on the text for listening are generalized and the samples of tasks before listening, during listening and after listening to the material, tasks for acquiring lexical and grammatical skills are given. Examples of the use of Internet resources for the development of listening, which is associated with other types of speech activities. The use of web-based methods in learning a foreign language is studied. The defined role and use of listening strategies significantly helps students in learning a foreign language. The analysis of many studies has identified the factors that influence the listening strategy. Examples are given where a student has the opportunity to copy audio information from the network, using authentic information to improve listening skills. It is only necessary to keep in mind that almost any text for listening needs some processing, adaptation due to its possible reduction. The classification of strategies for learning, listening and using computer-based tools in the process of learning a foreign language is described. The pedagogical conditions of teaching listening to students of philology of junior courses are defined: actualization of positive instruction, motivational purposefulness concerning awareness of students-philologists of junior courses with problems of listening; enrichment of semantic, organizational and methodological support for the training of students of philology of junior courses; activation of creative activity, dialogic communication, interactive interaction "teacher-student-schoolboy". Written fixation of essential information and its role in the process of perception of texts by ear are substantiated. Significant factors for improving the efficiency of web resources for the development of listening skills in students are outlined: taking into account the principles of personality-oriented learning, communicative-cognitive and competence approaches to learning a foreign language; ensuring continuity in the system of "school-institutions of higher education"; taking into account the psychological characteristics of adolescence and the peculiarities of the learning stage; inclusion of written recording of essential information in the process of learning to listen.

Key words: strategy, methods, habits, computer-based learning of foreign languages, listening, difficulties in the listening process, Internet resources, web resources.